

Толмачова І. Г. Формування медіа-компетентності учнів з особливими освітніми потребами в умовах медіатизації освіти / І. Г. Толмачова // Збірник науково-методичних праць Восьмої Всеукр. наук.-практ. конф. Лисичанськ : Лисичанський педагогічний коледж, 2020. С. 218–220.

У статті розглянуто формування медіа-компетентності у дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах медіатизації освіти; формування знань про канали надходження інформації, функціонування пошукових систем, тактику їх використання; уміння аналізувати медіа-тексти та обирати достовірні факти, дані, працюючи з різними вебджерелами; створювати авторські медіа-продукти.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, медіатизація освіти, медіа-компетентність.

Толмачова Ірина Георгіївна
Відокремлений підрозділ «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», м. Лисичанськ

ФОРМУВАННЯ МЕДІА-КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ МЕДІАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Концепція сучасної системи освіти передбачає систематичне використання медіа-засобів. Це пов'язано, по-перше, з поширенням актуальних гаджетів серед усіх верств населення; по-друге, вимогою Концепції нової української школи щодо формування у молодших школярів інформаційно-цифрової компетентності; по-третє, зацікавленістю здобувачів освіти реалізовувати навчальну діяльність через комп'ютери, Інтернет-планшети, нетбуки тощо. Посилену увагу до медіа-засобів проявляють, у першу чергу, молодші школярі, яким цікаве віртуальне спілкування з однолітками через соціальні мережі, мобільні додатки; популярними серед молоді стають

відеофрагменти, аудіопродукти, неконтрольоване використання та контекст яких може вплинути на психічне, фізичне, психологічне благополуччя молодшого школяра. Тому, вчитель початкової школи має навчити учнів критично аналізувати медіа-тексти, розуміти роль медіа-засобів у сучасному освітньому просторі, усвідомлювати дидактичний потенціал актуальних гаджетів, тим самим уникаючи розвитку кліпового мислення у молодших школярів, адикції від медіа-засобів.

У контексті нашого дослідження формування медіа-компетентності у дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах медіатизації освіти передбачає формування знань про канали надходження інформації, функціонування пошукових систем, тактику їх використання; уміння аналізувати медіа-тексти та обирати достовірні факти, дані, працюючи з різними вебджерелами; створювати авторські медіа-продукти [1, с. 56]. Тому, для формування означеної компетентності у дітей з ООП необхідно в закладах освіти створювати спеціальні педагогічні умови.

За словами В. Сластьоніна формування медіа-компетентності можливе за умов пасивного сприймання інформації та самостійного пошуку даних з мережі Інтернет [2].

Вважаємо, що для формування медіа-компетентності учнів з ООП необхідно в закладі загальної середньої освіти створити спеціальні педагогічні умови, які уможливлять ефективну діяльність з медіа-засобами: 1) наявність медіа-засобів індивідуально для кожного здобувача освіти з ООП, ураховуючи їх фізичні можливості. Медіа-засоби мають моделювати зміст навчального матеріалу та освітній процес загалом (слід звернути увагу, що придбання медіа-засобів для дітей з ООП вимагає певні коштовні витрати та мають урахувати фізичні відхилення дітей) [3]; 2) проведення спеціальних занять, виховних годин для дітей з ООП з тем, наприклад, «Медіа-засоби: вектори навчальної діяльності», «Вплив медіа-засобів на психологічне благополуччя особистості», «Пошук даних у мережі Інтернет», «Користь медіа-засобів при вивченні точних наук», «Формування критичного мислення через освітні онлайн-тренажери»

тощо. Крім того, на думку науковиці А. Воронової навчальний процес має включати наступні компоненти: *мотиваційний* (зацікавлення молодших школярів з ООП здобувати знання через медіа-засоби); *змістовний* (залучення здобувачів освіти до класних годин, роботи тематичних семінарів, конференцій, круглих столів, вебінарів, тематика яких пов'язана з поширенням медіа-засобів у закладах освіти різних типів та професійній діяльності зокрема); *технологічний* (включення у зміст навчальних дисциплін різних форм, прийомів, методів навчання, спрямовані на формування медіа-компетентності здобувачів освіти, а також систематичне використання медіа-засобів для розв'язання освітніх завдань різної складності) [1, с. 57]. Вважаємо, що продуктивним для учнів з ООП буде включення у зміст інваріантної складової навчальних планів спецкурсів, зокрема, «Основи медіатизації освіти в початковій школі» [4]. Контекст спецкурсу передбачає ознайомлення здобувачів освіти з медіа-засобами на теоретичному та практичному рівнях, а також сприятиме формуванню критичного мислення та маргіналізації, умінню працювати з медіа-текстами та пошуковими системами (грамотно здійснювати пошук інформації, використовуючи різні вебджерела, зіставляти дані з метою відрізнити фейки, дезінформацію, маніпуляцію від достовірних фактів); уміло застосовувати в освітній діяльності електронні платформи, месенджери, конструктивно візуалізувати інформацію в соціальних мережах; передавати інформацію через поштові сервіси; створювати авторські медіа-продукти, використовуючи інтерфейс комп'ютерних програм, онлайн-сервісів.

Таким чином, медіа-засоби є невід'ємним атрибутом сучасної освіти. Молодші школярі демонструють свою активність по відношенню до діджиталізації. Не виключенням є і здобувачі освіти з ООП, процес навчання яких не має відрізнитися від процесу підготовки звичайних учнів, а має реалізовуватися з вимогами медіатизації освіти, тим паче зважаючи на освітній потенціал найпоширеніших гаджетів (телефони, планшети, нетбуки). Звичайно, учитель у цьому випадку є наставником, помічником, модератором для особливих учнів та має допомогти їм здійснювати освітню діяльність в тандемі

з медіа-засобами, будувати власну траєкторію для досягнення поставлених завдань. Запропоновані педагогічні умови навчання учнів з ООП передбачають оволодіння необхідними освітніми компетенціями (шукати, думати, співпрацювати, комунікувати, братися за справу), які дозволять молодшим школярам адаптуватися до вимог медіатизації освіти, здійснювати навчальні операції на рівні з іншими учнями. Дидактичний потенціал медіа-засобів стане в нагоді для формування критичного мислення, уміння аналізувати інформацію, оперувати поняттями, протистояти медіа-вірусам; сприятиме розвитку інтеріоризації (внутрішній потенціал дитини, формування розумових дій, побудова власної траєкторії для утвердження себе в цьому світі), конгруентності (уміння відповідати іншим, володіти знаннями, уміннями, навичками відповідно до вимог суспільства та сьогоденних викликів освіти), генерації нових ідей професійної спрямованості, партисипативності навчання (учні проявляють зацікавленість у тому, як реалізується освітній процес; вмотивовані до провадження освітньої діяльності на рівні з іншими). Учитель початкової школи має бути взірцем для дітей з ООП та підбирати такі медіа-засоби, медіа-продукти, форми, методи, прийоми навчання, які дозволять на високому рівні опанувати навчальним матеріалом та сформувані в них медіа-компетентність.

Список використаних джерел

1. Воронова А. А., Кравець К. К. Формирование медиаграмотности у обучающихся с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования. Концепт. *Науки об образовании*. 2019. № 10. С. 52–64.
2. Сластенин В. А. Педагогика : учебник для студентов высшего учебного заведения. Москва : Академия. 2008. 576 с.
3. Платонова Т. Е. Информатизация дошкольного образования. Материалы VIII междунар. науч.-практ. конф. Екатеринбург. 2015. 623 с.

4. Tolmachova I. Implementation of the special course «Bases of media education in the primary school» in the professional training of future teachers. International Scientific Conference Scientific Development of New Eastern Europe: Conference Proceedings. Part I, April 6th, 2019. Riga, Latvia: Baltija Publishing. P. 67–70.